

EKONOMSKI FRONT

Dolazi privremeno da pokrene rješavanje
vinske krize i krize vinogradarstva, da
ukaže puteve i načine kako da se pla-
siraju u inostranstvu nacionalni proiz-
vod i ukloni glad iz Dalmacije.Motto: L'argent fait la guerre!
Pour faire la guerre on trouve toujours de l'argent

Privremeno izdanje. Broj 1.

ŠIBENIK, 11 svibnja 1930.

Cijena Din. 1.50.

Obrazloženje.

Vinska kriza u Dalmaciji već traje 50 godina. U više navrata ušla je u fazu iz koje je izgledalo da nema izlaza. U tom hroničnom stanju ona se u tolikoj mjeri zaoštrila, da su svi zabrinuti. Naš glavni proizvod — vino — nema prodje, nema kupca, nema tržišta. Ovakvo stanje ove naše glavne privredne grane, upućuje nas da ga smatramo skrahiranom granom narodne privrede.

Kada sam se 1923 g. primio u loge da o svom riziku, svojim nazorima i kapitalima, osvojim tržište Jugoslavije i Balkana za jednu industrijsku državu, posvetio sam pažnju i našoj vinskoj krizi, da vidim, sa sredstvima koja mi tada stajahu na raspolaganju i mogućnostima koje sam imao, šta bi se moglo poduzeti, da se zlo suzbija i uklanja.

Istragom koja sam izvršio na stranim tržištima, jednoć našim tržištima, utvrdio sam: da kada bi naši seljaci darivali svoje vino, ono se nebi moglo održati na tim tržištima. Ali to me nije obezbrazilo, jer sam ipak vidio puteve i načine kako da se i ta glavna zaprijetka svlada.

U nekoliko članaka — dakle još 1924 g. — u listu, koji je tada u Šibeniku izlazio, saopćio sam do kojih sam rezultata sa svojom istragom došao. Ali tada je Šibenik imao svoja veliku političku konjunkturu, pa su zbog toga moji navodi i zaključci ostali nezapaženi.

Tu istragu, tada, nisam bio izvršio iz športa. Moje namjere, da u svoje ruke uzmem sudbinu jedne kompromitovane grane nacionalne privrede, nisu imale pobudu čovjekoljublja ni patriotizma, nego su se zasnivale na realnim trgovačkim mogućnostima. O mojim namjerama, u ovom pogledu, i pripravnim radu, sa tom istragom, da ih ostvarim, bilo je posvećeno samo nekoliko užitih poslovnih prijatelja. Skoro istovremeno sa tim pripravim radovima, u mojoj ličnoj situaciji je nastao nenadani preokret, a s tim su mi izmakle sve mogućnosti da svoje namjere realizujem. Kasnije, u brigama i u borbi koja mi se nametala, nisam imao prilike, niti je tražio, da ovo pitanje pokrenem.

Medjutim u zadnjim godinama, radi raznih razloga, koji su dobili razna tumačenja, glad je u našim krajevima jače pritisla.

Javna riječ, više iz hroničarske dužnosti, raspravljala je i o ovom pitanju, ali bez da utvrdi izvore ovom javnom zlu i bez da ukaže puteve i načine kako da se suzbije i ukloni. Vlada je u više navrata morala da zakroči i da na razne načine pomogne gladnima.

U proljeću 1929 g. Radnička komora za Dalmaciju pripremala je knjigu »Privreda i radnici u Dalmaciji«. Da pregled o privrednom stanju, njegovim mogućnostima i nedostacima bude što potpuniji, povjerala mi je zadatak da obradim temu o agrarnom pitanju u Dalmaciji.

Ja se u agrarno pitanje, kao takvo, u koliko se ono shvaća kao pravni odnos između vlasnika zemlje i težaka, nisam ulazio, jer sam smatrao da je suvišno, pošto je to pitanje i obradeno i jasno, i, nakon što sam ga pred 25 godina pokrenuo, na dnevnom je redu i riješit će se.

Kao učenik socijalnih pitanja, kao trgovac i kao narodno-gospodarski radnik, radje sam posvetio pažnju ekonomskoj strukturi Dalmacije, dosljedno uzeo da proučavam i pojavu gladi u našoj zemlji i krizu vina i krizu vinogradarstva. Dakle nastojao sam da utvrdim i prikažem vrela, uzroke zlu, i, dosljedno, načine kako da se ukloni.

Taj rad je otštampan u spomenutom izdanju Radničke komore, kao cjelina studije ekonomskog zla, ali je izostavljeno ono, čemu sam, kao koncepciji, težio. U razvoju i oštrenju naše ekonomske krize, ako se hoće da pristupi njezinom liječenju, što je izostavljeno, predstavlja poluga rada.

U napomeni uredničkoj se kaže: »Pisac je ovoj svojoj studiji bio došao naračiti odio: *Kako da se podigne i koji zadružni pokret*, ističući da bi zadruge bile najpo-desniji sakupljači, dakle kupci i preprodavaoci ovih i ostalih poljoprivrednih proizvoda. Radi ograničenosti prostora nismo i taj dio studije mogli donijeti, ali to će učiniti sam pisac, u zasebnoj brošuri, zajedno sa mnogim drugim interesantnim materijalom.

To posebno, komplektno, izdanje ove moje studije, zbog više razloga, do sada nisam priredio, glavno jer mi nije bilo do akademskih rasprava, da turim u javnost jednu djelomično objelodanjenu stvar, a da ostane bez konkretnih posljedica.

Taj rad, u mojoj zamisli, nije morao da bude samo prikaz i kritika jednog bolesnog stanja u privredi, nego i program dalekosežnog rada za sredjivanje tih prilika. Dakle: uklanjanje razloga gladi, stvaranje ekzistenčnih sredstava za seljake koje ih nemaju ili ih imaju u nedovoljnoj mjeri, a što je glavno, time u vezi, suzbijanje vinske krize i spasavanje vinogradarstva kao glavne naše privredne grane.

Kao poznavatelj prilika u našoj sredini, znao sam da bi uzalud bio pozivao privrednike, banke i privatnike, da se ove akcije prihvate i svoje kapitale ulažu. Svak bi na mene bio gledao kao na neko nastrano biće, a da sam još ustvrdio, da se na poslu može i da zaradi, bilo bi me se smatralo zrelim za ludnicu.

Čekao sam da ovaj apel uputim našoj javnosti, našim novčanim zavodima, privrednicima, općinama itd. i da kažem: — *Ja u ovaj pothvat unosim ovo, a vi?*

To još nisam u stanju da učinim. Medjutim ekonomske prilike kod nas ne kreću na bolje, a novi oblici stare ekonomske nesredjenosti, koji

izbivaju u javnost, svakoga moraju da zubrine, a zlo opominje da nema više vremena da se gubi.

Načeti pitanje, u mnogim slučajevima, znači riješiti ga. Svakako sve ono što se u ovom pravcu uradi, biće plus. Medjutim da vidimo, da li zbija našem zlu nema lijeka!

Od nedavna u Šibeniku je počeo izlaziti jedan lokalni list, u kome sam imao prilike da se na izvjesne ekonomske probleme osvrnem i da ih komentarišem u duhu zamišljenog pravca rada. Ali pošto se u mojim sastavcima iz negativnih konstatacija utire put konkretnom radu, a ti pogledi na taj rad mogu da interesuju našu širu javnost, odlučio sam da si stvorim neodvisno sredstvo, da ga isključivo upotrebim za propagovanje mog programa rada.

Što sada radim, na to sam već odavno spreman. Ni sada se nebih odlučio da napustim stav iščekivanja, da me na to nisu navele dvije istovremene pojave, koje spadaju u

djelokrug mog istraživanja i zala kojima tražim lijeka.

Pored vina, koji nema ni tržišta ni potrošača, dolaze glasi da imamo slanu ribu, koja nema pijace ni potrošača, a ne zna se ako je soljena da može naći kupca u inostranstvu, i, konačno, da naši seljaci u Golubiću, dakle u pasivnim krajevima, gdje se državnom pomoću glad suzbija, moraju u Krku da bace svoj proizvod — kapulu — jer se pod nikakvu cijenu ne može da proda, dočim za taj proizvod ima pijaca, a nebi htjeo da se prebacim tvrdnjom, da takva roba može da postane dobar artikal izvoza!

Eto, time obrazlažem potrebu ovog istupa. Apelujem na sve one, koji mu shvate opravdanost i potrebu, da me pomognu. Od odaziva na koji ću da naidjem, odvisi obim rada i tempo, kojim će se ove moje namjere ostvariti.

Jerko Dorbić.

Šibenik, svibanj, 1930.

Tri velike ekonomske institucije i potrebe privrede u Dalmaciji.

U našoj državi već godinama postoji čitavi niz ekonomskih pitanja, koja čekaju na svoje riješenje. Kod nas je sve aktuelno i u akutnom stanju. Uz opća zamašna ekonomska pitanja — (ekonomska kriza, finansijska kriza, kriza kredita, zaduženost seljaka, nerazmjernost cijena poljoprivrednih spram fabričkih artikala i, sada, naglo padanje cijena žitijama na svjetskim pijacama, što ugrožava našu poljoprivredu i stavlja je pred teške zadatke da se održi u svjetskoj utakmici) — u svakom našem privrednom kraju postoje naročita krupna i teška privredna pitanja, koja također čekaju na pravilno riješenje. A sva ta pitanja se sastoje u tome, da proizvodi dotičnih privrednih grana nemaju cijene ili nemaju tržišta. Kao najpoznatije primjere navodimo: vino, hmelj, ugali, alanu ribu i t. d.

O tim ekonomskim pitanjima općenito se vodi računa, i, ma kako, pristupa se njihovom rješavanju.

Nedavno je osnovana Privilegovana Agrarna Banka, koja ima zadatak da djeluje na razduživanje seljaka i davanje kredita za unapređivanje agrarne privrede.

Pred nekoliko tjedana osnovano je, inicijativom i učestvom naše vlade, Privilegovano društvo za izvozu trgovinu.

Ovo društvo bi moralo da omogućava naš izvoz, glavno agrarnih proizvoda, da lombarduje robu, da je prima u komisijon za plasiranje u inostranstvu itd.

Koliko će uplivisati Privilegovana Agrarna Banka na razduživanje seljaka i kreditiranjem zadruga da se unapredi poljoprivreda, teško je reći. Ali i kada bi se akcijom te banke u našoj sredini, postigli najboretniji rezultati, oni bi bili ravni null, jer nebi uplivisali one ekonomske anomalije, koje imaju svoj presudni značaj u privrednoj i vinskoj krizi i opstanku gladi u Dalmaciji.

Novoosnovano Privilegovano trgovačko društvo za izvoz poljoprivrednih artikala, također neće donijeti nikakve koristi Dalmaciji. Razlozi su jednostavni i jasni.

Društvo ima općeniti zadatak trgovačke funkcije sa našim velikim živim artiklima na svjetskim tržištima. Specijalni mu je zadatak da radi sa žitaricama i da ih, do potrebe, na domaćem tržištu, intervencijama, zaštićuje.

Društvo sa pojedincima neće stajati u vezi, nego sa moralnim i pravnim licima. To znači, da i kada bi se nekako, kada bi za to postojala mogućnost, naša dalmatinska privreda htjela da koristi tim privrednim organizmom, nebi mogla, jer nema organizacije, koja bi mogla tom društvu da kaže: »Imamo 7 vagona kapulica, provenijencija Golubić; molimo lombard za Din. 100.000.« U tom slučaju lombard bi bio moguć, jer bi za to bila dvostruka garancija: roba i društvo. Ali, i zanemarujući važnu mogućnost lombardiranja robe, ne može da se javi X, ribar iz Šibenika ili iz Komiže i da tom društvu podnese ponudu da mu proda alanu ribu u inostranstvu. Kada bi za to postojala društva, stvar bi drukčije izgledala.

Za nas, pitanje svih pitanja je pitanje našeg vina, koje se kviri u konobama, jer nema ni cijene, ni prodje, ni tržišta. Koliko je za Srijem, Bačku i Banat važno pitanje cijene i prodje žitaricama, isto je tako za Dalmaciju sa vinom. Ono je glavno vrelo privrede našega puka, a uz to predstavlja ugledni dio narodnog blaga.

Ipak to društvo nema ni govora o tome, da bi svoju djelatnost proteglo i na vino. Prije svega jer mu nije zadatak da vrši pionirsku ulogu, da spasava kompromitovane grane narodne privrede, nego da trguje živim artiklima, kao što su žitija, aljive, valjda opljum i t. d., a već tim radom da se osjete rezultati, koji se očekuju.

Treća važna ekonomska institucija bio bi Zadružni Savez u Splitu. Čitali smo da se pomoću naše vlade novčano sanirao i novim elanom nastavlja svojim radom. Također smo čitali, da će se na narednom, skorom, kongresu pretresti i prihvatiti nova

savezna pravila, odnosno izmjene ili nadopune starim pravilima.

Ta izmjena pravila mora da se nametnula Zadrudnom Savezu uslijed novih zadataka, koje, u skladu sa novim ekonomskim potrebama Dalmacije, prima na sebe.

Ako je Zadrudni Savez došao do uvjerenja da je dosadašnji sistem zadruga i zadrugarstva bio pogriješan i nedovoljan da unapredi privredu, da je reguliše i da joj bude vodičem, pa kreće novim putevima da spasava nacionalnu privredu od sloma, a te mu nove puteve utire revizija svojih pravila, svak mora da mu čestita.

Ako pak Zadrudni Savez, ni u času kada za neposrednu i skoro buduću djelatnost revidira svoja pravila, a ta pravila ne predviđaju i ne normiraju rad oko spasavanja narodne privrede, to bi značilo: da te potrebe ne vidi i ne osjeća ili da ih ne smatra radom svoje nadležnosti.

Posljedica svega izloženoga bi bila:

da sve institucije, koje su stvorene u Državi, kao lijek ekonomskim nedaćama, radi raznih razloga, ne obuhvaćuju ekonomske potrebe Dalmacije,

odnosno one specijelne potrebe i pitanja, kao što su stvaranje uslova da se naši nacionalni proizvodi valorizuju, da im se nadju tržišta i organizuje izvoz.

Zaključak je:

pošto nikakva postojeća institucija o ovim hitnim potrebama dalmatinske privrede ne vodi računa, treba njetko da i te potrebe obuhvati, ili da se stvori naročita organizacija, koja će imati isključivi zadatak da ova pitanja rješava.

O putevima kojim treba da krenemo i o načinima kako da liječimo i ekonomsku i vinsku i vinogradarsku krizu i kako proizvode naše narodne privrede, bez tržišta i potrošača, da unovčujemo i od njih učinimo žive artikule, sa normalnom prodjom prikazano je u publikaciji: Jerko Dorbić: „Kako Dalmaciju da oslobodimo od gladi?“

Sadržina te publikacije mora da postane akcionim programom pojednaca, korporacija i općina, koje će ma kako hiteti da rade na rješavanju ovih naših ekstenzivnih pitanja.

Vino i — slana riba!

U „Novostima“ čitamo da je neka konferencija, koja je održana u Splitu, u Trgovačkoj Komori, o unapređenju izvoza naše slane ribe, donijela zaključak, da zamoli Ministarstvo inostranih poslova, da zatraži od naših predstavnika u inostranstvu izvještaje o mogućnosti plasiranja slane ribe na inostranim tržištima.

Upadljivo je da se i ovom prikom, kao i za sve potrebe obraćamo na vladu i time trajno, sistematski dokazujemo da ne znamo ništa da izvedemo sami svojom inicijativom i svojim sredstvima.

Što ti ribari traže od vlade, to je specifično zadak samih producenata ili trgovaca.

Zalazno je to: da je naše ribolovstvo primitivno, da mi brigu brinemo da mu kapacitet povećamo, a tamo ni za ovo sirotinje što imamo nismo u stanju da nadujemo prodjem! Pitamo: kakvim sredstvima hoćemo da modernizujemo naše ribolovstvo? Državnom pomoću! A kada ćemo je dobiti i povećati produkciju, onda ćemo čekati da nam država nadje potrošače?!

Interesantno je da su iz splitske Trgovačke Komore još dali direktive Ministarstvu Trgovine, gdje da se traži plasiranje našoj suhoj ribi! I to: u Španiji, u Portugalu, u Francuskoj, u Njemačkoj i u Skandinavskim državama, dakle u zemljama gdje je razvijen i industrijaliziran ribolov i gdje postoje ribarske industrije, čije proizvode možemo da vidimo u svim izlozima naših delikatesnih radnjal! To je isto kao kada bi za naše vino tražili potrošače u Italiji, u Španiji ili u Francuskoj!

Mi hoćemo da budemo pravedni, pa i ovoj ekonomskoj nesposobnosti da nadovežemo ono što smo pred nekoliko tjedana čitali, naime: da su neke ribarske zadruge odaslale svoje povjerenike u Njemačku, da traže potrošače za svoje proizvode, zadatakom, ako soljenje ponudjene ribe ne odgovara usansama tržišta, da dovedu stručnjake za soljenje ribe!

Dok priznajemo i podvlačimo, da je to pravi put kojim se pošlo, ukazujemo na pogrešni sistem, da se proizvodnja blago, bez da se zna kada, gdje i kome će se prodati; da se ima roba za koju se niti ne zna ako uopće može da nadje kupaca, jer je izradjena nazorima potrošnje najprimitivnijih producenata!

Dakle i vino i riba i svi naši nacionalni proizvodi nemaju pijaca, imaju nedostataka i ne znamo šta ćemo i gdje ćemo s njima!

Mi kažemo: roba je blago, koje čeka na novac. Pitanje je: ko je sposoban da traži i da nadje načine da se ona unovči.

Vino, slana riba i — kapula!

„Novo Doba“ u svom broju od 15 aprila donijelo je sljedeću vijest:

Seljčki produkt koji će se morati baciti u Krku. Ove godine seljaci sela Golubića kod Knina morat će da bace u Krku sav ovogodišnji rod kapulice, jer ne mogu nigdje da je prodadu ni pod koju cijenu. Ovakve kapulice ima u Golubiću oko 7 vagona i ona predstavlja vrijednost od najmanje 350.000 dinara. Ovakve kapulice rodi samo u beogradskom kraju i u nekim predjelima Hercegovine. Upotrebljava se u kućanstvu kao i naša ljutika. Kako joj nema nigdje prodaje, seljaci će biti primorani da je bace, jer moraju da isprazne svoje konobe za novu robu.

Ako ovakve kapulice u Golubiću ima 7 vagona, vjerovatno je da će je biti i u drugim okolišnim selima. Prema tome nesreća bi bila još veća.

Čovjeku mora da se smrkne kada pomisli da je to ne samo pasivni kraj, nego i kraj u kome državnom pomoću treba suzbijati glad.

Kako može da se nadje toliki višak jednog proizvoda, koji je namijenjen ličnoj i seoskoj potrošnji? A sada, u istoj, valjda i većoj količini, dolazi novi rod blaga, koga se ni pod koju cijenu ne može prodati!

Mi bi hteli znati: ako su ti seljaci članovi ma koje zadruge?

Ali i bez toga otkaće bijeda naše ekonomske nesposobnosti. A nema niko ko o tome vodi računa?

Mi ne znamo kakva je ta kapula. Navodi „Novog Doba“ da takva kapula rodi u beogradskom kraju i da se upotrebljava u kućanstvu kao i naša ljutika, nedovoljni su da pouzdano orijentisu. Svakako navodimo: kapula ima dobru prodju u Českoslovačkoj, u Poljskoj, u Estoniji, u Letoniji, pa i u Njemačkoj. Ako je u pitanju kapula u obliku ljutike, to može da bude veoma dobar artikl eksporta za Podkarpatsku Rusiju, Poljsku, Estoniju i Letoniju, glavno za židovsko pućanstvo.

Mi savjetujemo: da općina kninska (ili ko se za ovaj posao smatra pozvanim), sredstvima kojima raspolaze, obavijesti seljake da svoju robu ne uništavaju. Neka se nadje jedan magazin i proizvod smjesti kako nebi podlegao kvaru, a seljacima, za predanu količinu robe izda revers. Općina kninska može da primi na sebe riziko izdataka za kiriju magazina i manipulaciju robe, da se dobije vremena i roba plasira. Da se roba uništi ima uvijek vremena!

Molimo da se na adresu našega lista pošaljje jedan uzorak ovih kapula.

Anton Jos. Rádl

ŠIBENIK

Popravlja sve vrste satova
Cijene umjerene
Duga garancija

Preporučuje se
općinama i župnim uredima za nabavu, instalaciju i
popravku satova na crkvama i na tornjevima.

Traže se dobrovoljci.

Pojavom „Ekonomskog fronta“ pokrenuta je dalekosežna akcija, za koju se hoće kulturnih snaga i, za današnja shvaćanja, velika novčana sredstva.

Kada medju nama priznajemo da smo bez energije, bez duha inicijative, da sve očekujemo od drugoga, recimo od vlade, a ako to i javno konstatujemo, mislimo da time niko neće doživiti *diminutio capitis*. Obratno, ova akcija mora da opovrgne to mišljenje i da dokaže kako u našem siromaštvu i resignaciji znamo da damo primjera iznimne inicijative, energije, ustrajnosti i borbenosti.

Tim primjerima kulturna istorija našeg naroda, Dalmacije i Dalmatinaca, ne oskudjeva, dapače obiluje, samo što se ta lična moralna i materijalna požrtvovnost ispoljavala u narodnosnoj i političkoj borbi. Ali, iako je ta narodnosno-politička borba, u doba i prilikama koje su je uslovljavale, bila teška, uloga vodja i prosvjetitelja naroda, mogla je za-pasti svakog prosječno inteligentnog čovjeka, akromnog sveštenika ili učitelja. Dakle pored ljubavi i žara patriotskog i puntarskog duha, nije iziskivala naročite spreme. Pojedinci, pioniri, vijestaici nacionalnog prava su počeli, a ostalo je došlo samo od sebe, ili je vrijeme donijelo ili nametnulo.

Danas, za rješavanje ekonomskih problema, a osobito onih, koje mi pokrećemo, hoće se svestrane spreme i iskustava, koja se teško skoncentrišu u pojedincima. Ali u našem narodu, pa i u Dalmaciji, postoji kadar inteligencije, koja, podijeljenim ulogama, može da izvrši i ovaj zadatak.

Ako se ovo pitanje do danas nije pokrenulo i pristupilo njegovom rješavanju, tomu je razlog što se naša inteligencija malo bavi ekonomskom politikom i što niko do sada nije izašao pred javnost obradjenim mislima. Svak je obuzet svojim brigama; izvjesne institucije, koje bi za ovakav rad dolazile u obzir, kao posljedica bivšeg stranačkog posjeda, smatraju se za neke ljude nepristupaćima, a neki opet smatraju ih vlastitim monopolom. Zbog toga te institucije smatramo da su na krivom putu, koje su i onako promašile svaki cilj, pa u našim planovima nikako ne dolaze u obzir, kao da i ne postoje, stoga mora se početi iz temelja, novim pogledima i ljudima, vlastitim sredstvima.

Baš pitanje sredstava mnoge može da zaprepasti. Nas ne.

Za ostvarenje našeg programa, istina je, hoće se mnogo novaca, ali mi nećemo da oponašamo Karla Fourniera, koji je objavio da će svaki dan, od 1 do 2 sata, kod kuće, čekati finansijera, koji će da mu namakne sredstva da ostvari svoja Fansterija i socijalnu reformu, te je za preko 40 godina bio tačan na uručeni sastanak i čekao.

Sljedbenici nauke istoričkog materijalizma, školovani realnom trgovačkom praksom, poznavaoći ljudske duše, valjda smo i mi sebićnjaci, ali ipak smo u toliko optimisti, pa računamo da će se našem pozivu odazvati toliko energija, koliko naš zadatak iziskuje, a posljedno da ćemo naći i sredstva koja nam trebaju.

Veliki zadatak hoćemo da izvršimo. Sredstva, početna sredstva su nikakva. I, molimo da svak uvaži, da pristupamo rješavanju najtežih pitanja, osnovnim kapitalom onim što našim duševnim očima vidimo. Što hoćemo da stvorimo?

Najprije „Institut narodno-gospodarski za Primorsku banovinu“.

Ovaj institut treba: s jedne strane da prikupi i obradi sav negativni materijal, koji se odnosi:

na glad u Dalmaciji;
na vinsku i vinogradarsku krizu;
na smetnje na domaćem i na internacionalnim tržištima za plasiranje nacionalnih proizvoda;
na potrebu da se neki proizvodi ukinu ili novi uvode,
a s druge strane:
da vrši propagandistički rad tu i u inostranstvu za sve naše proizvode;
da prikuplja podatke o trgovačkim usansama, o izradjivanju proizvoda,

o pakovanju, o koštanju podvoza, o carinama i t. d.;

da prikuplja zakone, trgovačke ugovore sa raznim državama i utvrdi koji smetaju i zašto, ili omogućuju trgovinu sa izvjesnim državama i artiklima;

da hvata poslovne veze.

„Institut narodno-gospodarski za Primorsku banovinu“ ne vrši trgovačke poslove, niti rad zasbiva na zaradi. On vrši pionirski rad, sa dobro opredijeljenim zadatkom.

Paralelno ili kao rezultanta rada i ciljeva instituta, vrši svoju ulogu „Sindikata nacionalnih proizvoda“. Naknadno će se odlučiti ako će u nazivu stajati: za Dalmaciju, ili: za Primorsku banovinu.

Uz političku i teritorijalnu stvarnost Primorske banovine, stoji ekonomski oportunitet, da se reklamiraju i na strane pijace nove proizvodi iz Dalmacije, jer ovakva oznaka provenijencije, može igrati svoju ulogu.

Za ostvarenje „Instituta narodno-gospodarskog“, trebamo:

pravnika, ekonomu, stručnjaka u svakoj grani privrede, koja je u krizi.

Pravnici, Trgovačke Komore, Radničke Komore ili pojedinci, koji na sebe primaju zadatak da izrade pravila za „Institut narodno-gospodarski za Primorsku banovinu“, umoljavaju se da svoju gotovost javne na adresu našega lista.

Treba prostorija za rad, namještaj, pisaca mašina i kancelarijski pribor.

Privrednici i spomenute institucije ili općine, koje su voljne djelomično ili u cjelini da ove potrebe podmire, umoljavaju se da nam to pismom javne.

Trebamo u Splitu nekoliko tipkarića, koje bi izmjenično, u slobodnim časovima, radile.

Trebamo agronoma, enologa intelektualnih trgovaca sa praksom u internacionalnoj trgovini, koji bi saradivali u izgradnji instituta.

Ovo su prve potrebe za osnivanje instituta i njegov rad.

Modus procedendi.

Iz članka: „Tražu se dobrovoljci“, razabire se da zamišljena akcija oko spasavanja Dalmacije od gladi i ozdravljenja vinske krize, paralelno ima da se odmotava u dva pravca, a u svakom od ovih pravaca, da vrši naročitu funkciju.

U spomenutom članku, u glavnim potezima, označena je funkcija „Instituta narodno-gospodarskoga za Primorsku banovinu“. Iz samog naslova se razabire da ovaj institut ima samo *narodno-gospodarsku*, a ne i *trgovačku* funkciju.

Ali za ostvaranje zadataka ove akcije dolazi u obzir „Sindikata nacionalnih proizvoda“, koji mora da vrši trgovačku funkciju.

Ta trgovačka funkcija nužno mora da je i rizična i složena, baš zbog toga, što na sebe prima pionirski rad valorizacije kompromitovanih grana privrede, da im proizvodima nadje i osigura prodju na stranim tržištima, da prikuplja proizvode, da ih lombarduje, da kredituje producente i u *conto corrente* robe snabdjeva producente industrijskim artiklima.

U detalje funkcionisanja ovog aparata sada je izlišno ulaziti.

Ali, pošto ima da vrši funkciju u korist cjelokupne privrede i u korist velikog broja malih producenata, logično bi morao računati na aktivno učesće širokih masa interesenata. Pravni oblik ovog trgovačkog aparata trebao bi da bude akcionarsko društvo ili zadruga.

A to je ono, što se ne može, a kada bi se i moglo, treba, u interesu stvari, izbjeći.

Trgovačko preduzeće kakvo dolazi u obzir, u obliku akcionarskog društva, nije moguće da se stvori niti da isto namakne potrebiti kapital. Da se i jedno i drugo postigne, hoće se rada, dogovaranja; valjda bi trebalo upustiti se u borbe i polemike, a pitanje je kakvi bi motivi izazivali prve i da li bi druge bile na visini pokrenutih pitanja.

Prilike na to ne upućuju. Već ta okolnost isključuje da se iz mase

Kafana Zora
SPLIT.

može da izvuče potrebni kapital. Da li u narodu ima novca i ako bi mogao u tu svrhu što da doprinese, to je opet pitanje. A pitanje je i povjerenja, o koje nije oporban odušmat se, tim manje kada narod ima i opravdanih razloga da bude skeptičan.

Novac za akcionarsko društvo bi mogle da namaknu banke, izvjesni pojedinci i trgovci. Ali od banaka nije moguće ništa izvući dok preduzeća imaju značaj avanture i rentabilitet im je sumnjiv. Kada bi se pak preduzeće osvojilo na svoje noge, onda bi se i banke otimale o prvenstvo u Sindikatu ili da ga monopolizuju. U taj čas bi bila zapečaćena njegova sudbina.

Da se preduzeću dade oblik zadruge, to je nemoguće iako bi to bila najidealnija forma i, kad tad, u solidnoj zadržanoj preduzeće bi trebalo da se pretvori.

Ali glavna je zaprijetka ta: da mi nemamo zadrugara, da se oni kroz noć ne stvaraju a nije vrijeme niti se može gubiti vremena da se oni vrbuju i vaspitavaju.

Da se preduzeće uputi u zadržanoj pravac, trebalo bi bez potrebe upetljati se u osinjak povrijeđenih interesa i slavljenički i t. d.

Zadržanoj i akcionarski oblik preduzeća zasniiva se na principu majoriteta. Ko daje novac — akcionarski oblik — taj ne vodi računa o onima koji daju pamet, pa hoće da ima vodeću ulogu. Nešto slična i gore, neizbježna, biva u zadrugama. Tu su

uprave, kroz koje sve treba da prođe i da dobije odobrenje. Već ta okolnost čini ih nepodesnima da vrše onu naročitu funkciju, zbog koje bi, u ovom slučaju postojale.

Ali bi uprava morala da bude sastavljena od elite i korijeja iz našeg poslovnog i finansijskog svijeta, sa visokom naobrazbom i praksom u veletrgovini i internacionalnoj trgovini, koji su usvojili i identifikovali se sa ciljevima i metodama Sindikata, što je nemoguće, jer se takav izbor u redovima zadrugara uopće ne može ni zamisliti, dosljedno uprava zadruga bi morala da svedicira od svoje svijeane funkcije, da delegira stručnjake da upravljaju, trgovačke kupoprodajne transakcije vrše, da koncepcije osnivača mahinalno ostvaruju. Dakle uprava sa najvećom moralnom i materijalnom odgovornošću da se svede na dekorativnu i formalnu funkciju.

Radi svega izloženoga: narodu treba dati, a ništa ne pitati; upotrijebiti ga da koristi sebi i zajednici.

Sindikati treba da proradi kao privatna, eventualno kao poluzvanična institucija. Moguća rizika da nikoga ne pleše, a po postignutoj konsolidaciji da se niko ni mišlju ne ogriješ da bi mogao spletkom ili podvalom da ga se domogne.

To je bilo od potrebe da se kaže — jer smo ljudi.

— A kapitali? A sve ostalo?
— Adelando, Pedro!

Da li je moguće zaštititi dalmatinsko vino od patvorina?

Vino je glavni proizvod dalmatinske poljoprivrede. Vinogradarstvo bi moralo biti sigurno vrelo ekzistencije za naše teške, za trgovce i cijelu zemlju vrelo dobrostanja i bogatstva. Međutim težacima ne može da obezbijedi opstanak; trgovina je nemoguća, jer vino nema tržišta, stoga kao roba nije kurentna, pa niko nema interesa da je kupuje i preprodaje.

Ovo smo pitanje pokrenuli, namjerom da ga temeljito pretresemo, da utvrdimo uzroke derute ovoga artikla, da tražimo puteve i načine, da se iz ove situacije izadje.

Time u vezi, osvrćemo se na jedan detalj ovog pitanja, na koji se mora posvetiti najveća pažnja.

Dalmatinsko vino nesumnjivo ima mnogo nedostataka, koji ga čine nepodesnim za veletrgovinu, eksport i konzum. Te nedostatke smo naveli gdje treba. Ali pošto su ti nedostatci utvrdjeni, oni se lahko mogu ukloniti i tako ovom našem narodnom blagu dati punu merkantilnu vrijednost.

Prije rata dalmatinska vina bila su poznata na pijacama, koje su sada za nas izgubljene. Ali i prije rata mi smo mogli da obidjemo gotovo sve restorane i barove, hotele i kafane, ali u cijenovnicima i popisima vina, nigdje, nikada nije bilo navedeno i dalmatinsko vino. Uzalud je sada pitati: ko je tomu kriv? Tada je u Dalmaciji bilo vinarских zadruga, koje su bile obilato subvencionirane od Austrije.

Sada se veoma malo dalmatinskog vina izvozi na neke od tih pijaca. Ali na glavnim tadanjim pijacama našega vina, iako je ono potpuno iščezlo, još danas se vide table i reklame: „Dalmatinski podrum“, „Dalmatinska vina“, „Maloprodaja dalmatinskog vina“ i t. d. Razumi se, umjesto dalmatinsko, prodaje se španjolsko, mađjarsko, grčko i ko zna još kakvo vino. Ipak to nebi bila velika nesreća, ali ono što se pod imenom dalmatinskog vina prodaje, to su *mištura* i patvorine na temelju grčkog i španjolskog vina.

Ako njetko od predratnih potrošača našega vina sada okusi to „dalmatinsko“ vino, više neće.

Tako je na strani, na tim nekadašnjim pijacama našeg vina i na koje maglovito računamo da će biti naše.

Ali nije mnogo bolje u mnogim podrumima dalmatinskog vina u Jugoslaviji. Oni koji danas rade sa dalmatinskim vinom, vani Dalmacije,

svojim besavjesnim radom dotući će mu i onaj ostatak dobrog glasa što ima.

U mnogim mjestima, n. pr. u Beogradu, u Novom Sadu i t. d. su obaviknuti na smederevska, negotinska, karlovačka, kamentička, vrskačka vina. Tamo se sada javlja i naša vina. Znatiljnost ili potraga za novim tipom i ukusom vina, da su naša vina onakva kakva bi morala da budu — nepatvorena — mogla bi da stvori mogućnost da se uvedu i da im se osigura znatna potrošnja. Dočim onakva kakva se prodaju, po kvalitetu su slabija od poznatih

vina. Po ukusu malo koga mogu da obmane. Najmanje Dalmatince, koji će, u krugu u kome se kreću, dati slabu ocjenu o dalmatinskóm vinu.

Najneviniji je slučaj ako se prodaje višnjak za vino. Inače ono što se pije kao dalmatinsko vino, benevolencijom i umnim naporom se ocjenjuje uspješnom izradom malog vina ili nekom *mišturo* otmene boje, ali o ukusu bi trebalo povesti spor da se utvrdi kakav je.

Ipak ta vina se prodaju od 12 do 16 dinara po litri. Dakle spram cijene, franko konoba, ostaje pristojna zarada kada bi se prodavalo i čisto vino!

Ako mi hoćemo da riješimo vinski i vinogradarsku krizu, treba da vodimo računa o svim krupnim i malim smetnjama. Pitanje treba rješavati temeljito i svestrano. U tom pravcu postavljamo ova pitanja:

1. Može li je li slobodno jednom ili svakom vinaru ili krčmaru, zbog koristoljublja, da falzifikuje jedan nacionalni proizvod, dakle dalmatinsko vino, i tako da upropašćuje narodnu privredu? Šta više: da falzifikovano vino još prodaje markom ili nazivom falzifikovanog proizvoda?

Odgovaramo: ne bi smjelo, a ako to radi, mora mu se spriječiti!

U ovom slučaju se radi o patvorinama koje bi morale da potpadaju pod zapelo policijske ili zakonima predviđene kazne.

Dalmatinsko vino, ma kakvo bilo, marka je kao Burgunder Chianti, Rinsko vino i t. d. Ako tu marku niko nije zakonski zaštitio, ne može biti dozvoljeno, niti se mora više dozvoliti, da svak prodaje što hoće. Ako je to tako do sada bilo, interesenti mogu da se pobrinu, da tom opasnom zlu učine kraj.

Prodavaoci su do sada mogli da podvaljuju potrošačima, a ovima je bilo slobodno da takva robu više ne kupuju, ali nikomu nije padalo na um da od te prevare pravi pitanje i da se parniči sa nesavjesnim vinarima i krčmarima. Ali ono što pojedini konzumenti nisu mogli ili nisu htjeli da čine, imaju pravo interesenti iz krajeva, kojima se takvim radom nanosi šteta i potkopavaju temelji ekzistenciji.

Općina šibenska u rješavanju ekonomskih pitanja. Uloga Gradske Štedionice.

Čim je primio dužnost novi načelnik grada Šibenika, g. Dr. Smolčić, dao je jednu opširnu izjavu uredniku „Šibenskih Novosti“, koju se može smatrati programom rada općinske uprave pod primatorstvom g. Dra. Smolčića.

U toj izjavi, čita se:

O ekonomskom napretku Općine.

Trebaće dakle posvetiti, prije svega, osobitu pažnju poboljšanju „ekonomskog stanja u gradu i selima, pa će se zato Općina baviti pitanjem zadruga, pitanjem vina i konobarstva, pitanjem uljarstva, uznastojace što većma ojačati vlastiti zavod Gradske Štedionice, spriječavajući da ona postane „vod kapitalista“.

Pošto se ovo nekoliko tačaka poklapaju sa programom rada kako ga naš urednik zamišlja za uklanjanje bijede, smatrao je shodnim da g. Načelnika posjeti i zamoli za kratki razgovor, da utvrdi: u kojem pravcu i u kojoj mjeri Općina debutira radom na socijalnom polju.

— Kako zamišljate, gospodine Načelnice, rad na ekonomskom poboljšanju grada i sela?

— Glavno da se stvore zadruge, koje bi naše seljake snabdjevale njihovim potrebama. Te zadruge bi morale biti vanpartijske. Narod je izgubio povjerenje u ovakve institucije, dosljedno treba raditi, da barem u početku ne dolazi u obzir njegovo učesće u djelima.

— Ali zadruge trebaju zadrugara i velikih novčanih sredstava, a to nemamo.

— Kada je bio u Šibeniku g. Ministar Franješ, on se živo interesovao za naše prilike i tom prigodom ovoj akciji je obećao najizdašnju pomoć, te možemo da računamo ugodnom novčanom pomoću.

— Molim, gospodine Načelnice: čija je Gradska Štedionica?

— Gradska Štedionica je autonomni zavod.

— U kojem je odnosu Općina spram Gradske Štedionice?

— Općina garantuje za uloge, a od slovanja nema nikakve koristi. Općina bira svoje članove u Upravu.

— Koji razlozi upućuju Općinu da priječi da se taj zavod pretvori u kapitalističko preduzeće?

— Glavno da ne postane spekulativni i lihvarski zavod. Zadatak je G. S. da privrednicima i težacima, uz pristupačne uslove, daje pozajmice, a eventualne male gubitke da pokrije, zaradom poslovanja.

— Koliko iznosi osnovna glavica?

— Nema osnovnog kapitala. Samo uloga.

— Koliko ima uloga?

— 7.000.000 dinara.

— Koliko iznosi rezervni fond?

— Nema; tek se formira.

— Dolazi li i u kojoj mjeri Gradska Štedionica u obzir, da svojim sredstvima učestvuje ili omogućava Općini ostvaranje naglašenih ciljeva?

— Sada ne; kasnije, to bi se vidilo.

— Namjerava li G. S. da se koristi kreditiranjem Narodne Banke?

— Gradska Štedionica već ekskomptuje svoje mjenice kod Narodne Banke, a radi na tome, da dobije njezino zastupstvo.

— Šta Općina namjerava da konkretna učini za vinarstvo i uljarstvo?

— U Šibeniku treba podići jedan veliki moderni podrum. Mi se već duže vremena bavimo ovim pitanjima; sada čekamo da se u Šibenik vrati g. Tambača, koga smatramo odličnim poznavaoцем naših agrarnih prilika, pa da konkretiziramo.

Iz razgovora koga je naš urednik imao sa g. Načelnikom, dobio je utisak da se njega i njegove saradnike može smatrati dobrim ljudima, koji su svjesni golemih zadataka, pred koje ih dan u dan postavljaju mnoge nepodmirene i neodgodive ekonomske i socijalne potrebe našeg grada i njegovog područja; oni bi htjeli da nešto učine, ali ono što svojim duševnim očima vide i hoće da ostvare, neće mnogo da doprinese ublaženju, a da ne govorimo o uklanjanju zala koja su pritisnula i grad i sela. Izjave g. Načelnika imaju obilježje općenitosti.

Novoga u g. Načelnikovim nazorima ima samo to, a za nas nije mala stvar, što Općina hoće aktivno da upliše na krizu vinske privrede, dakle kroči preko granica obične administrativne prakse, na polje so-

Taj rad sada se može spriječiti i legalnim putem, jer je nedavno stvoren zakon protiv prijava konkurencije. Mislimo da neće biti odvojenog mišljenja u tome: da se prodajom višnjaka, malog vina i svih mogućih *mištura* i oplakotina pod imenom dalmatinskog vina, i te kako vrši prijava konkurencija pravom dalmatinskom vinu! Zakon je tu, a naša vinska privreda ima sve mogućnosti činiti da se on strogo vrši.

Neće niko ustati u obranu slobode trgovine i zdravog načela konkurencije. Mi, ako hoćemo, možemo da dozvolimo da se prodaju i slabije vrste vina, ali uz uslov, da se u krčmama i vinarnama, uz oznaku različitih cijena u relaciji vrsta vina, istaknu na sudovima table:

Dalmatinsko vino sa 25% vode!

Dalmatinska patvorina višnjakom!

Čisto dalmatinsko vino!

Kako je zakonom u špecerijaskim radnjama normirana prodaja masla, vidljivom opomenom na sudovima:

Margarin!

da se ne podvali kao maslo, tako se mora regulisati i prodaja vina. I to, ne samo da se stvore propisi, nego i naročiti organi da im kontrolišu primjenu!

U Italiji skoro svagdje se prodaju slabije vrste vina, ali se prodaju oznakom: *Vino da pasto*. Ako zatražite čisto vino, dobit će te ga u flaši. Kod veletrgovaca isto tako: što se zatraži, to se i dobije.

Ovdje nećemo isticati kakvu ulogu igra kod potrošača svijest, sigurnost, da je dobio čisto vino.

2. U vezi sa izloženim, pitamo: bi li bilo u interesu ovog nacionalnog proizvoda, dosljedno vinske privrede, pa i čitavog privrednog života naše zemlje, da se publikacijama u novinama, cirkularima i afišama, obavijesti potrošačka publika, na stranim tržištima, da oni podrumi koji imaju oznake dalmatinskog vina, ne prodaju dalmatinsko vino?

To bi bilo dobro da se učini ne samo u zaštitu dobrog glasa dalmatinskog vina, nego i kao preduslov i polazna tačka za ma kakav pokušaj ili smišljeni plan da se ta ili nova tržišta osvoje, ili na njima opet pojavi i održi ovaj naš proizvod.

cijalno, što je odlika samo naprednih, modernih općina.

Prolazimo preko činjenice da grad Šibenik nije uređen, a općinske finansije „u stanju obustave plaćanja“, pa je teško zamisliti ma kakav rad u pravcu izjava g. Načelnika.

Konkretnoga ima: osnivanje jedne uzorne konobe i zadruga i od g. Ministra Franješa obećana pomoć. Pitanje je ako će Općina da ovom sumom skoči na koju gnjila dasku.

Mi bi bili odlučno protivni da se taj iznos upotrebi za osnivanje zadruga, jer poslovno ne predstavljaju niti dobar riziko, a ako se ukaže realna potreba takvih zadruga, ima ko je pozvan da ih osniva. Mi ćemo ovaj predmet iscrpno da pretresemo u članku „Nadriježkarstvo i nadrizadrugarstvo“.

Osnivanje uzorne konobe, to je hitna potreba naše vinske privrede, jer bi imala zadatak da uklanja nedostatke našem vinu i da ga usposobljava za eksport. Bez ovakvih konoba ne može biti ni govora o rješavanju vinske krize.

Suma koja je u izgledu neka se glavno upotrebi za zgradu; ako je nedovoljna, ko je rekao A, reći će i B, a ako se dobro radi, kada se ima kome i zašto, daje se šakom i kapom. Samo neka se smišljeno načme ovo pitanje!

Svakako strojeve i naprave veoma lahko možemo isposlovati od naše vlade da ih nabavi na račun reparacija iz Njemačke.

Drugdje je istaknuto da bi takva konoba služila i kao stručna škola i kao ogledna stanica. Pošto i najveća i najbolje organizovana takva konoba nebi mogla da svlada sav zadatak, inicijativom Općine, još prije osnivanja te konobe, moralo bi se angažirati jednog ili više enologa; isposlovati od vlade da na račun reparacija nabavi stotinjak komada pumpi i srazmjerno ostalog pribora, kojima bi se naši težaci usposobili i omogućilo im da racionalno preatakaju i time očuvaju svoje vino i čine ga podesnijim za trgovinu.

Što se Gradske Štedionice tiče, nikako ne potcjenjujemo njezin rad, koji se sastoji, u današnjim prilikama, kreditirati male ljude, obrtnike i seljake.

Mrska nam je svaka opozicijona mašina, ali bilo bi šta da se kaže i podvlači u pogledu općinske garancije za uloge u G. S., u vezi sa istaknutim radnim principima rada ove mlade institucije.

Proizlazi: da Općina snosi riziko, a nema nikakve koristi 7.000.000 uloga, nije mnogo, ali ipak predstavlja uglednu stavku. Sa moralnog gledišta je plus, da morala garancija jedne općine, čije je ekonomsko stanje takvo, da bi ona trebala da njetko za nju garantuje, ima toliko dejstva, da se ono u ciframa ispoljuje.

Ali moralna pitanja na stranu! Ovo su krupna ekonomska pitanja, koja mogu da igraju presudnu ulogu u razvoju grada Šibenika i finansijske elastičnosti njegovog općine.

Po našem mišljenju taj novčani zavod mora da bude vlasništvo šibenske Općine, a ako to nije moguće, barem u onoj relaciji, koliko svojih predstavnika ima u upravi.

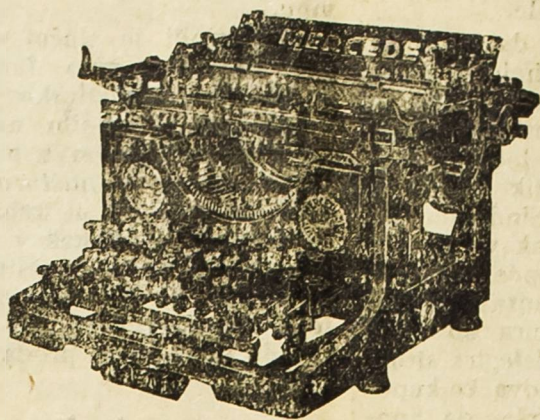
Inače veoma lahko može da se dogodi, što je inače dnevna pojava u poslovnom svijetu, da, nakon što se taj zavod stvorio i razvio pomoću Općine, da se je riješi, dočim Gradska Štedionica, kao novčana poluga Općine, ovdje je izlišno izlagati od kakve bi koristi bila. Svakako, striktna, prva dužnost općinskih predstavnika jest ta, da stite imovinska prava Općine, da joj imovinu povećavaju i nova vrela prihoda osiguravaju.

Pored toga, naše je mišljenje da bi G. S., mimo davanja malog kredita, morala da stvori jednu odjeljenje za davanje zajmova na zaloge. To bi bio specifični zadatak jedne novčane ustanove koju je Općina stvorila i riziko snosi. Ta grana poslovanja ne iziskuje velikog kapitala, nema rizika, nosi koristi, a istovremeno vrši jednu socijalnu funkciju.

Konačno G. S. veoma mnogo bi koristila općoj privredi i seljacima kada bi stvorila i jedno trgovačko odjeljenje, zadržkom da organizuje prikupljanje proizvoda sela i u malom obimu otpočne poslovanjem u vidu organizacije plasiranja tu i u inostranstvu nacionalnih proizvoda. Tu su jaja, koža, divljač, bubač, višnje i t. d. Ovaj posao u organizacionom stadiju nebi iziskivao velikog kapitala, riziko je dobar i minimalan, a stvaranje ovakvog trgovačkog aparata trebalo bi da G. S. usposobi da metne ruke na valorizovane nacionalne proizvode i uputi je na internacionalnu trgovinu. Narodno blago je tu, samo se radi o tome, da mu se dade punna vrijednost. Gradska Štedionica bi bio gotov i izgrađeni aparat da vrši kolosalnu ulogu.

Vladajući nazori su pogrešni; stari putevi nikamo ne vode. Ne više ulagati energije i kapitala da se udovolji malim potrebama isčezavajuće manjine, nego se treba baciti na pothvate socijalne važnosti, koja rješavaju pitanja, da od toga osjeti korist opća privreda i široki slojevi naroda!

„MERCEDES“

je najsavršeniji pisaći stroj.

Tvorničko zastupstvo za cijelu Dalmaciju:
G. A. Milisich, Split

Veletrgovina papira i pisaćeg pribora.
Prospekti na zahtjev.

KARLO PENTIĆ

SPLIT

Hrvoina ulica, br. 5

Skladište svake vrste pokućstva

JORDAN

PRKUSIĆ

SPLIT.

Beogradska ulica, 10

Tapetarska i dekorativna radiona.

Gradska Štedionica ŠIBENIK.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun. — Obavlja sve bankovne poslove uz najpovoljnije uvjete. Za uloške, kao i za sve obaveze štedionice jamči Općina Grada Šibenika. Državni rentni porez plaća se samo 3%, što ide d korist ulagača.

Slikarsko-dekorativna
i bojadisarska radionica

Josip Šegvić

SPLIT, Zagrebačka ulica, broj 12

Izvadja sve slikarsko-dekorativne i bojadisarske radnje; dekoracije crkava, salona i dvorana u narodnom i svakom drugom stilu. * Izradjuje grbove, natpise i reklame u drvu, staklu, metalu. * Pravi narise za kojumudrago dekorativnu radnju.

Štamparija „Mercur“

SPLIT, Marjanska obala, 8.

Ima na skladištu sve potrebite općinske tiskalice, te radničke knjižice uz najjeftinije cijene.

Juraj Perić - Split

Zastupstva i komisije. Kraj Sv. Frane, 4.

Krojačnica Mijan i Jakaša

Moderna, elegantna i brza izradba. Solidne cijene.

SPLIT, Pistura, br. 1.

DIPLOM. FOTOGRAFSKI ZAVOD I. REDA

„OLIMPIA“ Moderna fotografska snimanja Umjetnička izradba

SPLIT, BEOGRADKA, 4.

POSLOVODJA: P. RULJANČIĆ.

**PENSION
„SLAVIJA“
HVAR.**

20 elegantno novo uredjenih soba, suncanih i pogledom na more. Prvoklasna srpska, francuska i njemačka kuhinja. Pensijski izborom jela à la carte, dnevno
Din. 75

Svratište „Tri šešira“ SPLIT.

Odlična i jeftina domaća kuhinja. Prikladna bašća. Ugodno večernje sastajalište. Gurmanski specijaliteti. Najbolja domaća vina. Prvoklasno pivo. Biljar.

PUČKA TISKARA, ŠIBENIK

Prima na izradbu sve u tiskarsku struku zasjecajuće radnje Brza i ukusna izradba Umjerene cijene

Ekonomski front

Redakcija i administracija nalaze se u Pučkoj Tiskari u Šibeniku.

Rukokopise, novac i sve što se odnosi na pitanja, koja je list pokrenuo, slati na adresu: Jerko Dorbić, Šibenik.

Svi brojevi povremenog lista „Ekonomski front“ i brošura: „Kako Dalmaciju da oslobodimo od gladi?“ u pretpiati stoji Din. 20.— Sama brošura Din. 10, preprodavačima knjižarski popust.

ODLIKOVANA DESTILERIJA I TVORNIČA LIKERA

FIRENZE 1926 PARIS 1926

PODRUM DESERTNI VINA

BULJAN & CO.

SPLIT-JUGOSLAVIJA